

CEZALANDIRILMAYI GEREKTİREN FİİLLER

Cezalandırılmayı gerektiren fiiller üçe ayrılır. Bunlar:

1- Farzları terk etmek

2- Haramları işlemek

3- Devlet tarafından çıkartılan, bağlayıcılığı olan emredici veya yasaklayıcı kararlara aykırı davranmak.

İslam fıkıh düşüncesinde yukarıda belirtilen üç grup fiillerin dışındaki davranışlardan dolayı herhangi bir ceza yoktur. Bunun nedeni, kulların fiilleri ile ilgili davranışların beş gruba ayrılmış olmasıdır. Bunlar:

a- Farzlar, ki bunlara aynı zamanda vacipler de denir.

b- Menduplar. Sünnetler ve nafileler de bu gruba girmektedir.

c- Mübah

d- Haramlar, yasaklar.

e- Mekruh

Farz, kesin olarak yapılması istenen fiillere denir. **Mendup** ise kesin olarak yapılması istenmeyen fiillerdir. **Mübah**, kişinin yapıp yapmamakta tamamen serbest bırakıldığı fiillerdir. **Haram**, kesin olarak terk edilmesi

gereken fiillere **denirken mekruh** ise terki kesin olarak istenmeyen fiillere denir. Yüce Allah kesin olarak yapılması istenen veya yapılmaması istenen fiillerin aksine hareketler için cezalar koymuştur. Diğer bir ifade ile kesin emir veya kesin yasak ifade eden fiillerin tersi davranışlar için cezalar vardır. Bu türden fiillerin dışında kalan fiillerden dolayı ceza yoktur. Bu kurala göre sünneti terk eden veya mekruh olan bir fiili yapan kimse cezalandırılmaz. Yapıp yapmama konusunda insanın tamamen serbest bırakıldığı fiiller için herhangi bir cezanın olmadığı ise güneşin aydınlığı kadar ortadadır. Çünkü insan bu türden fiilleri yapmakta veya yapmamakta tamamen serbesttir. Allah (ﷻ), emirlerine veya yasaklarına karşı gelenleri cezalandıracağını söylerken bu vadini ancak günahkarlar, asiler için söylemiştir. Ayette şöyle buyurmaktadır:

"Kim Allah'a ve Rasulüne isyan ederse ona içinde sonsuza dek kalacağı cehennem ateşi vardır."¹

وَمَنْ يُعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ
"Kim Allah'a ve Rasulüne isyan ederse ve (Allah'ın koyduğu) sınırları aşarsa içinde kalacağı ateş ve çetin bir azap vardır."²

Ayette yer alan cehennem va'di asi olanlar içindir. Mendup olan bir fiili terk edenler veya mekruh olan bir

¹ Cin: 23

² Nisa: 14

fiili işleyenler asi sayılmazlar. Zira her iki tür fiil için yapma veya terk etme yönünde kesin bir talep yoktur. Bu nedenle kesin olarak "yapmak" veya "terk etmek" yönünde talep içermeyen fiillerin dışındaki davranışları yapanlar, "asi" sayılmazlar ve yaptıklarından dolayı da cezalandırılmazlar. Yani mendubun terkinden, mekruhun işlenmesinden ya da mübah olan bir fiilin yapılmasından veya yapılmamasından dolayı herhangi bir şekilde ceza yoktur. Bu türden fiiller için Allah (ﷻ), insanları cezalandırmazken devlet nasıl cezalandırabilir?!. Şari tarafından belirlenmiş cezaların devlet tarafından uygulanmasına, herhangi bir şey söylemek mümkün değildir. Zira bunların tümü, farzların terkinden ya da haramların işlenmesinden dolayı uygulanan cezalardır.

Devlet, sınırları tam olarak belirlenmemiş suçlar için tazir cezalarını uygular. Tazir cezaları, hadd ya da keffaret gibi bir şeyle sınırları tesbit edilmemiş suçlar için uygulanan cezalardır. Tazir cezaları cezayı gerektiren suçlarla sınırlıdır. Mekruhlar, menduplar ve mübahlar, tazir cezaları kapsamına girmezler. Çünkü bu türden fiillerin hiçbiri, masiyet sayılmazlar. Ancak aykırı davranışlar suç sayılırlar. Çünkü Rasul (ﷺ) şöyle buyurmaktadır:

... وَمَنْ يُعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي ... *"Kim emire karşı gelirse bana karşı gelmiş olur."*¹

¹ Buhari K. Cihad: 2737; Müslim K. İmara; 3418; Ahmed b. Hanbel: 7786

Bu nedenle emirin emrine karşı gelenlerin cezalandırılması gerekir. Dolayısıyla devlet tarafından çıkartılan emirlere karşı gelinmesi durumunda ceza vardır. Bunların dışındakiler suç sayılmaz ve cezayı gerektirmez. Buradan hareketle, müminlerin emri emretmiş olsa bile mendup fiillerin terk edilmesinden, mekruhların ve mubahların yapılmasından dolayı ceza yoktur. Bu türden fiiller hakkında devlet başkanının emri, bunları farz veya haram konumuna getirmez. Halifenin emri, görev alanına giren işlerden herhangi birisi için şer'î görüşün benimsenmesi anlamına gelmektedir. İnsanları benimsenen görüşü uygulamaya zorlamak ve bunların dışındakileri terk etmelerini emretmek de şer'î bir emirdir. Halifenin kişisel görüşü değildir. Dolayısıyla emir, Allah'ın emri olarak kalır. Hüküm, Şari'den geldiği gibi mendup, mekruh veya mubah olarak kalır. Bu açıklamalara binaen, cezalandırılması gereken fiiller iki gruba ayrılmaktadır.

1- Farzların terki

2- Haramların işlenmesi.